

1. ΑΝΕΜΒΟΛΙΑΣΤΟΙ ΑΠΟ ΑΓΝΟΙΑ ΚΑΙ ΦΟΒΟ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 15/12/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 15/12/2019

Σελίδα: 22

Ανεμβολίαστοι από άγνοια και φόβο

Στην Ελλάδα ένας στους τρεις δεν έχει κάνει ούτε ένα εμβόλιο στην ενήλικη ζωή του, σύμφωνα με νέα στοιχεία

Της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

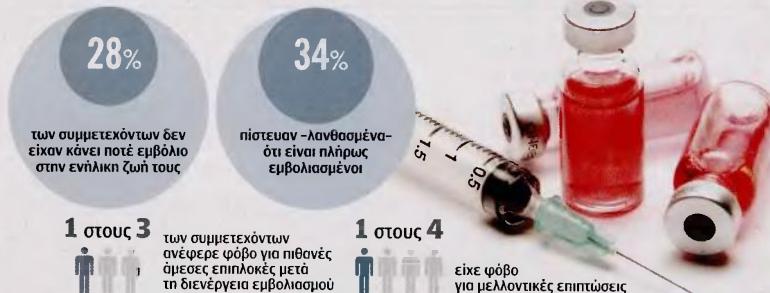
Όσα μία υποκρέμηση της παιδικής ηλικίας και μόνο αντιλαμβάνονται πολλοί Έλληνες τον εμβολιασμό. Ένα στα τρία άτομα στη χώρα μας δεν έχει κάνει ούτε ένα εμβόλιο στην ενήλικη ζωή του με βασικό «ένοχο» την άγνοια για την αναγκαιότητά τους. Μοναδική εξαιρεση φαίνεται να είναι ο αντιγριπικός εμβολιασμός με δύο στους τρεις ενήλικες άνω των 60 ετών να ακολουθούν πλέον τις συστάσεις των γιατρών. Παράλληλα, ένας στους τρεις ενήλικες εκφράζει προβληματισμό για τις άμεσες παρενέργειες των εμβολίων και σχεδόν ένας στους επτά αμφισβητεί την αποτελεσματικότητά τους, «προσπερνώντας» πάλι από άγνοια το γεγονός ότι σώζουν εκατομμύρια ζωές κάθε χρόνο και έχουν συμβάλει στο να ξεχαστούν σοβαρές ασθένειες.

Το μεγάλο κενό στις γνώσεις του πληθυσμού σχετικά με τα εμβόλια στην ενήλικη ζωή αναδεικνύει πολυκεντρική μελέτη που οργανώθηκε και υλοποιήθηκε από την Επιτροπή Έρευνας της Ελληνικής Εταιρείας Γενικής/Οικογενειακής Ιατρικής και η οποία παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του Πανελληνίου Συνεδρίου για τα Οικονομικά και τις Πολιτικές της Υγείας, αποσπώντας βραβείο ως η καλύτερη αναρτημένη ανακοίνωση. Στη μελέτη συμμετείχαν ως ερευνητές 23 γιατροί σε μονάδες Υγείας πανελλαδικά (Κέντρα Υγείας, Τοπικές Μονάδες Υγείας και περιφερειακά ιατρεία στους νομούς Αττικής, Θεσσαλονίκης, Περίας, Εύβοιας, Καρδίτσας, Κορινθίας, Ηρακλείου, Χαλκιδικής, Ξάνθης και Έβρου), οι οποίοι ζήτησαν από πολίτες που επισκέφθηκαν τα ιατρεία τους το διάστημα από τον Μάρτιο έως τον Ιούλιο 2019 να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο. Στο κάλεσμα αυτό ανταποκρίθηκαν 1.571 ενήλικα άτομα.

Από την επεξεργασία των απαντήσεων προέκυψε ότι το 28% δεν είχε πραγματοποιήσει εμβόλιο στην ενήλικη ζωή του, ενώ το 34,2% πίστευε λανθασμένα ότι ήταν πλήρως εμβολιασμένο. Σε αντιγριπικό εμβολιασμό είχε υπο-

Μελέτη για την εμβολιαστική κάλυψη ενηλίκων

χρηστών δημόσιων υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας

ΕΜΒΟΛΙΟ ΓΡΙΠΗΣ

65,5% των ατόμων άνω των 60 ετών είχαν κάνει το εμβόλιο κατά το έτος της έρευνας
11,2% των ατόμων άνω των 60 ετών δεν γνώριζαν εάν το χρειάζονται

ΕΜΒΟΛΙΟ ΕΡΠΗΤΟΣ ΖΩΣΤΗΡΟΣ

2,5% των ατόμων άνω των 60 ετών είχαν κάνει το εμβόλιο
71,4% δεν γνώριζαν εάν το χρειάζονται

ΕΜΒΟΛΙΟ ΤΕΤΑΝΟΥ, ΔΙΦΘΕΡΙΤΙΔΑΣ, ΚΟΚΚΥΤΗ

20,8% των συμμετεχόντων είχαν κάνει εντός 10ετίας
47,7% δήλωσαν άγνοια για την αναγκαιότητα του εμβολίου

ΕΜΒΟΛΙΟ ΠΝΕΥΜΟΝΙΟΚΟΚΚΟΥ

43,7% των ατόμων άνω των 65 ετών είχαν κάνει εμβόλιο πνευμονιοκόκκου την τελευταία 5ετία
26,1% των ατόμων άνω των 65 ετών δεν γνώριζαν εάν το χρειάζονται

ΠΗΓΗ: Ελληνική Εταιρεία Γενικής/Οικογενειακής Ιατρικής

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στη μελέτη της Ελληνικής Εταιρείας Γενικής/Οικογενειακής Ιατρικής συμμετείχαν ως ερευνητές 23 γιατροί σε μονάδες Υγείας.

βληθεί κατά την περυσινή περίοδο το 65,5% των συμμετεχόντων άνω των 60 ετών, ενώ το 11,2% των ατόμων αυτής της ηλικίας δεν γνώριζε εάν τον χρειάζεται. Εμβόλιο πνευμονιοκόκκου την τελευταία 5ετία –όπως συστήνεται από το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμού– είχε κάνει το 43,7% των συμμετεχόντων ηλικίας 65 ετών και άνω και το 26,1% δήλωσε ότι δεν ήξερε ότι έπρεπε να το κάνει. Άκόμα πιο χαμηλά είναι η εμβολιαστική κάλυψη έναντι του έρπητος

ζωστήρος (μόλις 2,5%) στους άνω των 60 ετών –πρέπει να γίνει στα άτομα αυτής της ηλικίας ανεξαρτήτως προηγούμενου επεισοδίου προσβολής από το νόσο–, ενώ το 71,4% δήλωσε άγνοια. Δύο στους δέκα (20,8%) δήλωσαν ότι έχουν κάνει αντιτετανικό εμβόλιο (τέτανο, διφθερίτιδα, κοκκύτη) εντός δεκαετίας και άγνοια για την αναγκαιότητά του ανέφερε το 47,7%. Εμβόλιο έναντι της ιλαράς στους γεννηθέντες μετά το 1970 καταγράφηκε στο 32,8% ενώ 38,7% δήλωσαν άγνοια.

«Πολλά εμπόδια»
Όπως σχολιάζει στην «Κ» η κ. Αναστασία Παπαϊωάννου, γενικός/οικογενειακός ιατρός στο Κέντρο Υγείας Νέας Μάκρης, η οποία συμμετείχε στη μελέτη «πέρα τις εξαιρετικές επιτυχίες τους, τα εμβόλια δεν έφθασαν ακόμη στον προσδοκώμενο στόχο του Παγκόσμιου Ορ-

γανισμού Υγείας, ο οποίος είναι η σταδιακή εξάλειψη όλων των νοσημάτων για τα οποία μπορούν να εφαρμοστούν. Φαίνεται πως υπάρχουν πολλά εμπόδια στην αποτελεσματική εμβολιαστική κάλυψη ενός πληθυσμού συνολικά. Συχνά θεωρείται λανθασμένα ότι μόνο τα παιδιά αποτελούν εμβολιαστικό στόχο και αμελούνται οι έφηβοι και ενήλικες και ιδιαίτερα αυτοί που ανήκουν σε ομάδες υψηλού κινδύνου λόγω της προχωρημένης ηλικίας τους, του επαγγέλματός τους, του τρόπου ζωής τους ή της κατάστασης υγείας τους». Και προσθέτει, «για την ελληνική πραγματικότητα, εκτός από τον εμβολιασμό για την εποχική γρίπη, υπάρχουν ελάχιστα δεδομένα για την εμβολιαστική κάλυψη των ενηλίκων. Η απουσία ενός εθνικού μητρώου εμβολιασμού εμποδίζει την αναζήτηση ατόμων που θα μπορούσαν να εμβολιαστούν,

«Η απουσία ενός εθνικού μητρώου εμβολιασμού εμποδίζει την αναζήτηση ατόμων που θα μπορούσαν να εμβολιαστούν».

είτε γιατί δεν είχαν εμβολιαστεί ως παιδιά, είτε γιατί θα πρέπει να κάνουν αναμνηστικές δόσεις εμβολίων, είτε γιατί σήμερα υπάρχουν νέα εμβόλια που απευθύνονται σε αυτούς. Η πληρέστερη ενημέρωση και η θέσπιση εθνικών στρατηγικών για την πρόβωση του εμβολιασμού αποτελούν ύψιστη πραγματικότητα τόσο της δημόσιας υγείας, όσο και της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, σε μία συντονισμένη εθνικά προσπάθεια για ουσιαστική αύξηση της εμβολια-

στικής κάλυψης των ενηλίκων».

Η μελέτη κατέγραψε και ένα σημαντικό ποσοστό ενηλίκων που εκφράζουν φόβο και καχυποψία έναντι των εμβολίων. Το 33,7% ανέφερε φόβο για πιθανές άμεσες παρενέργειες μετά τη διενέργεια εμβολιασμού, το 24,2% για μελλοντικές επιπλοκές, ενώ ένας στους δέκα (11,3%) ανέφερε ότι φοβότανται τη βελόνα. Σχεδόν δύο στους δέκα (18,5%) δήλωσαν ότι είχαν γνώση κάποιας περιστατικού με επιπλοκές έπειτα από εμβολιασμό.

Το 13,5% των συμμετεχόντων αμφισβήτησε την αποτελεσματικότητα των εμβολίων, ενώ το 20,8% εξέφρασε την επικίνδυνη άποψη ότι η νόσωση από μια ασθένεια θα ήταν αποτελεσματικότερη για την απόκτηση μελλοντικής ανοσίας από τη διενέργεια εμβολιασμού. Το 37,8% θεωρεί ότι τα εμβόλια είναι ένας τρόπος να κερδιστούν χρήματα οι φαρμακευτικές εταιρείες. Τέλος, το 22,2% ανέφερε οικονομικές δυσκολίες για την κάλυψη του κόστους της ιατρικής επίσκεψης προκειμένου να κάνει το εμβόλιο.

«Ελλείμμα γνώσεων»

Σύμφωνα με την κ. Παπαϊωάννου, η μείωση του ποσοστού των Ελλήνων που προβληματίζονται για τις παρενέργειες των εμβολίων μπορεί να επιτευχθεί με τη σωστή ενημέρωση. «Η διάθεση επαρκούς χρόνου από τους επαγγελματίες υγείας και η βελτίωση της σχέσης ιατρού-ασθενούς μπορεί να προσφέρει σημαντικά οφέλη προς αυτή τη κατεύθυνση. Οι πεποιθήσεις για την αναποτελεσματικότητα των εμβολίων έχουν αυξητικές διαστάσεις τα τελευταία χρόνια σε παγκόσμιο επίπεδο και αφορούν το γενικότερο πρόγραμμα εμβολιασμού, τόσο των παιδιών όσο και των ενηλίκων. Σε αυτό συστελεί η διάδοση των απόψεων αυτών από μη έγκυρες επιστημονικές πηγές αλλά και τα προσωπικά βιώματα του κάθε ανθρώπου, που δεν αποδεικνύονται από μελέτες στον τομέα αυτό. Ετσι, αναδεικνύεται ένα σημαντικό ελλείμμα γνώσεων σχετικά με την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα των εμβολίων».

2. ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ

Μέσο: ΤΟ ΠΑΡΟΝ

Ημ. Έκδοσης: . . . 15/12/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 15/12/2019

Σελίδα: 16

Παυλόπουλος: Εθνικό πρόβλημα το Δημογραφικό

● Ο θεσμός της οικογένειας στηρίζει την κοινωνική συνοχή

Την ανάγκη λήψης μέτρων για την αντιμετώπιση του δημογραφικού ζητήματος υπογράμμισε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Πρ. Παυλόπουλος κατά τη διάρκεια της ομιλίας του στο Συνέδριο του περιοδικού «The Economist» με θέμα «Η δημογραφική κρίση στην Ελλάδα».

Έκανε, μάλιστα, λόγο για «εθνικό πρόβλημα» και ανέφερε ότι η εθνική δημογραφική πολιτική πρέπει να στηριχθεί σε συγκεκριμένες κοινωνικές και οικονομικές συντεταγμένες.

«Οφείλουμε», είπε, «να αξιοποιήσουμε, στο έπακρο, τις δυνατότητες στήριξης της οικογένειας, με δεδομένο μάλιστα ότι, όπως απέδειξε η πρόσφατη βαθιά οικονομική κρίση, ο θεσμός της οικογένειας ήταν εκείνος ο οποίος, μέσα από τις

ιστορικές καταβολές της ελληνικής κοινωνίας, επωμίσθηκε μεγάλο βάρος της υπεράσπισης της κοινωνικής συνοχής και του κοινωνικού ιστού». Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να ληφθούν μέτρα:

α) για την στήριξη του γάμου, ανεξάρτητα από τη θεσμική μορφή του κατά περίπτωση, **β)** για τη στήριξη της μητρότητας, καθώς και για την εν γένει στήριξη των γονέων, κυρίως μετά τον τοκετό και κατά τα πρώτα χρόνια της ανατροφής των παιδιών, **γ)** για τη στήριξη των παιδιών στα πρώτα τους βήματα, είτε ευθέως είτε μέσω των γονέων και του ευρύτερου οικογενειακού τους περιβάλλοντος, όταν οι γονείς δεν υφίστανται ή αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στις σχετικές υποχρεώσεις τους.

«Πρέπει να θεσμοθετήσουμε και να εφαρμόσουμε», υπογράμμισε σε άλλο σημείο της ομιλίας του, «με συνέπεια και συνέχεια, πολιτικές για την επιστροφή στην Ελλάδα όλων εκείνων –ιδίως των νέων– οι οποίοι, όπως ήδη τόνισα, έφυγαν εξαιτίας της οικονομικής κρίσης».

Καταλήγοντας, ο κ. Παυλόπουλος επισήμανε ότι η Ελλάδα πρέπει να χαράξει μια εθνική στρατηγική «ελλειψικότητας», η οποία είναι αδήριτη ανάγκη να στηριχθεί, μεταξύ άλλων, και στους εξής δύο άξονες:

α) Στον άξονα της βιώσιμης ανάπτυξης, έτσι ώστε ο καθένας να αισθάνεται, εντός των ορίων της χώρας μας, ότι υπάρχουν και οι κατάλληλες προοπτικές αντίστοιχης ανάπτυξης της προσωπικότητάς του. **β)** Στον άξονα της σύλληψης και της εφαρμογής πολιτικών πραγματικής αριστείας, η οποία προϋποθέτει ότι η Πολιτεία οφείλει να αντιμετωπίζει τον καθένα ανάλογα με τις πραγματικές του ικανότητες και να εξασφαλίζει, επίσης στον καθένα, ίσες συνθήκες ανάπτυξης της προσωπικότητάς του από την αφετηρία.

Προτάσεις για βελτιώσεις σε ένα σοβαρό νομοσχέδιο

Των **ΒΑΣΩΣ ΚΙΝΤΗ** και **ΠΑΝΟΥ ΤΣΑΚΛΟΓΛΟΥ***

Πριν από λίγες μέρες παρουσιάστηκε το νομοσχέδιο του υπουργείου Παιδείας για την Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ) και τους Ειδικούς Λογαριασμούς (ΕΛΚΕ) των ΑΕΙ. Πρόκειται για πολύ σημαντικό νομοθέτημα, που προωθεί τη διαφάνεια και κινείται στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της αυτονομίας και της λογοδοσίας των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ επιχειρεί να συνδέσει τα αποτελέσματα της αξιολόγησης με τμήμα της χρηματοδότησης των ιδρυμάτων. Στο σύντομο αυτό άρθρο, θα θέλαμε να αναφερθούμε σε ορισμένα σημεία του ν/σ, όπου, κατά την άποψή μας, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης.

1. Σύμφωνα με το ν/σ, η ΕΘΑΑΕ εισπνέγεται στο υπουργείο Παιδείας τη στρατηγική για την ανώτατη εκπαίδευση. Επειδή η χάραξη της στρατηγικής είναι έργο της κυβέρνησης, ο ρόλος της ΕΘΑΑΕ, ως ανεξάρτητης αρχής, θα πρέπει να είναι συμβουλευτικός. Φυσικά, στη συνέχεια θα εξειδικεύει αυτή τη στρατηγική και θα παρακολουθεί την εφαρμογή της από τα ΑΕΙ.

2. Σε αρκετά σημεία του ν/σ δημιουργείται σύγχυση μεταξύ των λειτουργιών της πιστοποίησης και της αξιολόγησης, με την πιστοποίηση να παίρνει «το πάνω χέρι». Ενώ οι διαδικασίες πιστοποίησης περιγράφονται αναλυτικά, δεν ισχύει το ίδιο για τις διαδικασίες αξιολόγησης. Η πιστοποίηση απαιτεί ένα μίνιμουμ ανταπόκρισης σε κριτήρια, ενώ αυτό που χρειαζόμαστε επιπλέον είναι η αξιολόγηση των ακαδημαϊκών μονάδων για να παρακολουθούμε πώς αυτές εξελίσσονται και βελτιώνονται, εάν οι πολιτικές που επιλέγονται και εφαρμόζονται αποδίδουν.

3. Το ν/σ προβλέπει «θεματικές» αξιολογήσεις επιμέρους δραστηριοτήτων των ΑΕΙ (π.χ. διεθνοποίηση, ισότητα των φύλων, πρόσβαση ατόμων με αναπηρία, απορρόφηση αποφοίτων στην αγορά εργασίας κ.λπ.). Όμως, απουσιάζει η συγκριτική αξιολόγηση* και μάλιστα ειδικά για ακαδημαϊκά ζητήματα (π.χ. συγκριτική αξιολόγηση ερευνητικού έργου ομοειδών τμημάτων, «λιμνάζουσα φοίτηση», κόστους ανά φοιτητή σε ομοειδή τμήματα κ.ο.κ.). Κατά τη γνώμη μας, είναι αυτές ακριβώς οι συγκριτικές αξιολογήσεις (λαμβάνοντας υπόψη, συνδυαστικά, διαφοροποιητικούς παράγοντες μεταξύ ιδρυμάτων) που αναδεικνύουν τα ισχυρά και τα αδύνατα σημεία επιμέρους ιδρυμάτων ή / και των μονάδων τους και πληροφορούν το κοινό, μαθητές και φοιτητές, για την ποιότητα των τμημάτων που επέλεγον.

Αυτό που χρειαζόμαστε επιπλέον είναι η αξιολόγηση των ακαδημαϊκών μονάδων, για να παρακολουθούμε πώς αυτές εξελίσσονται και βελτιώνονται, εάν οι πολιτικές που επιλέγονται και εφαρμόζονται αποδίδουν.

Απουσιάζουν οι συγκριτικές αξιολογήσεις. Αυτές είναι που αναδεικνύουν τα ισχυρά και τα αδύνατα σημεία επιμέρους ιδρυμάτων ή και των μονάδων τους.

4. Είναι ιδιαίτερα θετικό το ότι το ν/σ προβλέπει πως το 80% της χρηματοδότησης των ΑΕΙ θα παρέχεται στη βάση αντικειμενικών κριτηρίων (αριθμός φοιτητών, μέσο κόστος ανά φοιτητή για διαφορετικούς τύπους προγραμμάτων σπουδών, περιφερειακότητα του ιδρύματος κ.λπ.) και όχι στη βάση αδιαφανών διαδικασιών, όπου η αδράνεια παίζει μεγάλο ρόλο. Το υπόλοιπο 20% προβλέπεται ότι θα παρέχεται εφόσον τα ιδρύματα επιτύχουν τους στόχους τους. Αυτό είναι κατ' αρχήν σωστό. Όμως, υπάρχουν δύο θέματα: το ένα είναι πως τα κριτήρια που αναφέρει το ν/σ μπορεί να είναι «προσαρμόσιμα». Υπάρχει ο κίνδυνος, για να αποφευχθούν μεγάλες διαταρτυρίες, οι αξιολογήσεις για την επίτευξη των στόχων να είναι ιδιαίτερα επεικέλιες, φρακιδεύοντας την ίδια την έννοια της ανταγωνιστικής διαδικασίας. Το δεύτερο ζήτημα είναι πως, για να κατανεμηθεί το 20%

του προϋπολογισμού, θα πρέπει να έχει υπάρξει προγραμματική συμφωνία μεταξύ υπουργείου Παιδείας και ΑΕΙ, στην οποία θα έχουν τεθεί στόχοι. Αφού τεθούν οι στόχοι, θα πρέπει να υπάρξει αξιολόγηση, ώστε να εκτιμηθεί κατά πόσον αυτοί έχουν επιτευχθεί. Έτσι, η ανταγωνιστική κατανομή του 20% τοποθετείται σε βάθος χρόνου. Αυτό, από τη μια μεριά είναι καλό διότι έτσι η κατανομή του 20% μπορεί να χρηματοδοτηθεί κυρίως από τις αυξήσεις στον συνολικό προϋπολογισμό της δημόσιας χρηματοδότησης των ΑΕΙ, χωρίς να κινδυνεύσουν τα ιδρύματα από το ενδεχόμενο να λειτουργήσουν από την πρώτη χρονιά εφαρμογής του νόμου με δραστικά μειωμένους προϋπολογισμούς στις παρούσες συνθήκες. Από την άλλη, όμως, αυτή η καθυστέρηση μεταθέτει χρονικά τη μεταρρυθμιστική ισχύ των ανταγωνιστικών χρηματοδότησης. Πάντως, πέρα από το ζήτημα του χρόνου, ίσως να είναι προτιμότερο η άμιλλα μεταξύ των ιδρυμάτων να βασιστεί στα αποτελέσματα των συγκριτικών αξιολογήσεων, λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη τις εκάστοτε ειδικές συνθήκες (π.χ. τη βάση εισαγωγής των φοιτητών ή τον διδακτικό φόρτο των καθηγητών, που διαφέρουν από ίδρυμα σε ίδρυμα). Επιπλέον, καλό θα ήταν η σύνδεση μεταξύ χρηματοδότησης και

αξιολόγησης να επεκταθεί και στον επενδυτικό προϋπολογισμό των ΑΕΙ (όχι μόνο τον τακτικό), ώστε η συστηματικά καλή απόδοση ενός ιδρύματος να συνδέεται και με τη δυνατότητα επέκτασης των δραστηριοτήτων του.

5. Τέλος, οι αλλαγές που προβλέπει το ν/σ για τη λειτουργία των ΕΛΚΕ περιορίζουν τη δραματικά γραφειοκρατία του δημοσίου λογιστικού και ίσως έπρεπε να είναι πιο τολμηρές. Μήπως, όμως, έφτασε το πλήρωμα του χρόνου για να δοκιμάσουμε τη μεταβίβαση όλων των σχετικών δραστηριοτήτων, όπως και αυτή της διαχείρισης της περιουσίας των ιδρυμάτων, σε ΝΠΔΔ με επαγγελματική διοίκηση;

Συμπερασματικά, θεωρούμε ότι το ν/σ είναι ένα σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Ελπίζουμε ότι σύντομα θα συνοδευτεί και από την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου της διοίκησης των ΑΕΙ, ακολουθώντας τις βέλτιστες πρακτικές που ισχύουν σε όλες σχεδόν τις ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου – πρακτικές που εισήγαγε ο νόμος Διαμαντοπούλου, αλλά πολέμηθηκαν λυσσασεά και, τελικά, ανατράπηκαν από τους οπαδούς της αδράνειας και της οπισθοδρόμησης.

* Η κ. Βάσω Κιντή είναι καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και ο κ. Πάνος Τσακλόγλου καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

4. ΤΗΝ ΔΕ ΠΡΟΣ ΑΡΕΤΗΝ ΕΚ ΠΑΙΔΩΝ ΠΑΙΔΕΙΑΝ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 15/12/2019 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 15/12/2019

Σελίδα: 32

...την δε προς αρετήν εκ παιδων παιδειαν...*

Του ΓΕΩΡΓΙΟΥ Π. ΧΡΟΥΣΟΥ**

Είναι προφανές ότι μια κοινωνία χωρίς παιδιά δεν έχει μέλλον. Συνεισώς, η σπουδαιότητα που έχουν τα παιδιά και οι έφηβοι στην επιτυχία και την επιβίωση μιας κοινωνίας, αλλά και κατ' επέκταση, όλης της ανθρωπότητας, είναι αδιεμφισβήτητη. Το είδος μας διαπαινάει σχεδόν το ένα τρίτο του βίου των μελών του στον πλανήτη στην επίτευξη σωματικών, διανοητικών και συναισθηματικών ωρίμανσης σε έναν ολοκληρωμένο ενήλικο άνθρωπο και ενεργό πολίτη. Η περίοδος αυτή της καθ' όλα ωρίμανσης ενός ανθρώπου στην ουσία αποτελεί περίοδο εξημέρωσης, αντιστοιχεί στην εξελικτική αυτό-εξημέρωση του είδους μας, και εξαρτάται εν πολλοίς από τη σωστή συμπεριφορά των ενηλίκων, με πρωταρχικό τον ρόλο της μητέρας –ακόμη και κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της–, της οικογένειας, του σχολείου, της γειτονιάς, του κοινωνικού περιγύρου και, αργότερα, του εργασιακού και ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος.

Από τη σύλληψή του, ο άνθρωπος αναπτύσσεται με βάση τα γενετικά του σχέδια, τα γονιδιακά του, και την επίδραση του περιβάλλοντος πάνω σε αυτά, δηλαδή σύμφωνα με τη γενετική του και την επιγενετική του. Ο άνθρωπος εγκέφαλος αποτελεί ακρωγωνιαίο λίκνο της ανάπτυξης, με ραγδαία παραγωγή νευρωνικών κυκλωμάτων στον φλοιό, που ξεκινάει στο τρίτο τρίμηνο της κύησης και κορυφώνεται στα 2 έτη της ζωής, και ολοκλήρωση των νευρωνικών δι-συνδέσεων συγκεκριμένων περιοχών του κεντρικού νευρικού συστήματος στα 25-26 έτη της ζωής. Σε αυτή την ηλικία μπορούμε να μιλάμε για πραγματικά ολοκληρωμένο ενήλικο.

Το συναίσθημα είναι αρχέγονη ιδιότητα των όντων που διαθέτουν αισθήσεις. Το συναίσθημα είναι και η απαραίτητη κοινωνικότητα. Όλα τα κοινωνικά όντα αναπτύσσονται τη βασική λειτουργία της ενσυναίσθησης, δηλαδή της ικανότητας

ενός ατόμου να μπορεί αυτόματα να αντιλαμβάνεται, έστω υποκειμενικά, πώς σκέπτεται και πώς αισθάνεται ο διπλάνος του. Η γνωστική και συναισθηματική ενσυναίσθηση αναπτύσσεται από την πρώτη ημέρα της ζωής και είναι η απαραίτητη της αγάπης προς τη μητέρα, την οικογένεια, τον κοινωνικό περίγυρο, τη χώρα, την ανθρωπότητα. Επίσης, είναι και η απαραίτητη της προκοινωνικότητας, της ανάπτυξης της αίσθησης της αγάπης και της εμπιστοσύνης στον άλλο, καθώς και του αισθήματος της συμμόρφωσης, του δικαίου και του ηθικού. Η ενσυναίσθηση αναπτύσσεται στα πρώτα 5-6 χρόνια της ζωής, δηλαδή στην προσχολική ηλικία, μια περίοδο της ζωής κατά την οποία ο εγκέφαλος είναι εξαιρετικά ευαίσθητος στο αντίξοο περιβάλλον.

Αρνητικές επιδράσεις κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του ανθρώπου, ιδίως στα προσχολικά χρόνια, διαταράσσουν βασικές ανθρώπινες ψυχικές και σωματι-

κές λειτουργίες, και μπορούν να προκαλέσουν από διαταραχές στο συναίσθημα και τη συμπεριφορά, μέχρι αναγνωρισμένες ψυχικές και σωματικές νόσους. Οι διαταραχές αυτές είναι, δυστυχώς, πηγές ατομικής και κοινωνικής δυστυχίας, και αυτό σημαίνει ότι η ανθρώπινη ανάπτυξη αποτελεί το κλειδί για τη σωστή κοινωνική ενσωμάτωση του ατόμου και την προσωπική του ευτυχία, αλλά και για την επιτυχημένη πολύπλοκη ισορροπία μιας κοινωνίας, η οποία προφανώς εξαρτάται από το συναίσθημα, την ευφροσύνη, τη συμπεριφορά, και το σπουδαιότερο, από τις ηθικές αξίες των μελών της.

Η κρίση, που έχει φτωχοποιήσει ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού μας, φαίνεται να βρίσκεται σε αποδρόμη. Η αξιακή ζημιά που υποστήκαμε από την άφρονη κατανάλωση και τον ψευδο-ευδαιμονισμό των δεκαετιών προ της κρίσης, που όπως είναι γνωστό, όπως ή άλλως, δεν φέρνουν την πραγμα-

τική ευτυχία, πρέπει να αναστραφεί όσο γίνεται νωρίτερα και μπορεί να επιταχυνθεί με ορθολογικό κοινωνικό σχεδιασμό. Σωστή ενημέρωση των γονέων, ξεκινώντας από τη γυναίκα που αποφασίζει να γίνει μητέρα πριν ακόμα μπει στον έγκυο, είναι το πρώτο μέλημα. Σωστή ενημέρωση των νηπαιγωγών και παιδαγωγών, ήδη από το προνήπιο στάδιο ακόμα είναι το δεύτερο. Ο οικονομολόγος James J Heckman (Βραβείο Nobel 2000 στα οικονομικά) υπολόγισε τα οφέλη της χρηματικής επένδυσης μιας χώρας στην παιδεία και κατέληξε στην εξής κατιούσα σειρά αποδοτικότητας: προσχολική, σχολική, και μετασχολική ζωή. Προσθέτω την εγκυμοσύνη στην προσχολική ζωή με βάση την αποδεδειγμένα τεράστια σημασία της εμβρυϊκής ζωής στη μετέπειτα ψυχική και σωματική υγεία ενός ανθρώπου.

Είμαι αισιόδοξος για τη χώρα μας και την κοινωνία που την αποτε-λεί. Είναι προφανές ότι πρέπει

να γυρίσουμε κατά το δυνατόν στις πανανθρώπινες αρετές που περιγράφηκαν ήδη από τους προγόνους μας, και που αποτελούν κεντρικό πυλώνα της ελληνικής παιδείας, και να εκφορσοίμε τις δημιουργικές, ηθικές δυνάμεις που έχουμε εκ φύσεως μέσα μας. Η υγιής εγκυμοσύνη και το ευνοϊκό περιβάλλον στα 5-6 πρώτα χρόνια της ζωής αποτελούν κλειδί για την κοινωνία μας. Η επένδυση στην εγκυμοσύνη και στην προσχολική ηλικία είναι από τα εκ των ων ουκ άνευ μιας κοινωνίας. Όσο νωρίτερα, τόσο καλύτερα για όλους μας.

* Πλάτων

** Ο κ. Γεώργιος Π. Χρούσος, MD, MACP, MACE, FRCP είναι ομότιμος καθηγητής Παιδιατρικής και Ενδοκρινολογίας, επικεφαλής, Έδρα UNESCO Εφηβικής Υγείας και Ιατρικής, Μονάδα Κλινικής και Μεταφραστικής Έρευνας στην Ενδοκρινολογία, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.